

VALUE ORIENTATIONS AND ADOLESCENTS' PSYCHOSOCIAL ADJUSTMENT: CORRELATIONS AND INFLUENCES

ORIENTĂRILE VALORICE ȘI ADAPTAREA PSIHOSOCIALĂ A ADOLESCENȚILOR: CORELAȚII ȘI INFLUENȚE

Oxana PALADI¹

Abstract

The article presents the authors' conceptions regarding value orientations and psychosocial adaptation of personality; there are presented some results obtained in the carried out research with reference to the impact of value orientations on psychosocial adaptation in adolescence. There are briefly presented both, levels of manifestation of psychosocial adaptation in adolescence and priority value orientations (terminal and instrumental) for subjects who show a high level of psychosocial adaptation. At the same time, there are described indices of correlation coefficient regarding identification of the relationship between psychosocial adaptation and value orientations. The paper presents details regarding application of the linear regression method useful in verifying predictive, explanatory models in the research by which we determined to what extent value orientations influence psychosocial adaptation in adolescence.

Key words: *adolescent, psychosocial, adaptation, method*

1. Introducere

Adaptarea psihosocială este dependentă de schimbările sociale care, în concepțiile autorilor J. P. Durand și R. Weil au la bază următorii factori explicativi: factorul demografic, progresul tehnic, valorile culturale și ideologiile. Rolul valorilor culturale este acela de a oferi cadre de referință, noi modele de organizare umană, oportunitatea reorganizării unui câmp cultural [4, p. 228]. Aspectele menționate sunt prioritare pentru sistemul educational în care se formează personalitatea. Bucun N., Guțu Vl. reliefând fundamentele psihologice ale educației subliniază că formarea unei personalități conforme idealului educațional presupune angajarea conștientă a teoriilor dezvoltării personalității (esența personalității; tendințele ei de dezvoltare; analiza factorială a componentelor și calităților personalității; caracterul dinamic și evolutiv al personalității); esența psihologică a educației (evidențierea obiectivelor, strategiilor, finalităților, factorilor social-psihologici de adaptare la condiții schimbătoare); cunoștințe despre particularitățile de vârstă și individuale ale personalității; raportul personalitate - societate (exigențele socialului în continuă dinamică constituie mecanismul dezvoltării și adaptării personalității, tendința către idealul educațional). Totodată printre obiectivele educației care sunt orientate spre atingerea mai multor finalități se regăsesc și următoarele: formarea axei valorice personale; formarea competențelor de adaptare la noile condiții în vederea satisfacerii nevoilor personale și sociale [3, p. 7-8].

2. Concepte și definiții

Conform concepțiilor autorului D. Cristea, valorile sunt principii generale de largă consensualitate care exprimă ceea ce este esențial și de prețuit în viață, în concordanță cu scopurile și idealurile unei comunități. La nivelul diferitelor tipuri de valori (morale, juridice, estetice,

---

¹ Doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova.
paladi.oxana@mail.ru

politice, economice ș.a.) se obiectivează atât esența ființei umane, prin ceea ce reprezintă aspirație, idealitate și atitudine proiectivă, cât și rezultatele fundamentale ale practicii social-istorice. În consecință, valorile au atât o funcție cognitivă, cât și una structurant-formativă [2, p. 131].

Considerăm importantă cercetarea relației dintre orientările valorice și adaptarea psihosocială a personalității. În general, fenomenul adaptării este privit în mod tradițional în trei dimensiuni: 1. *proces* - când se studiază adaptarea ca proces, se iau în considerare schimbarea etapelor procesului, dinamica modificărilor componentelor emoționale, comportamentale și cognitive în timpul tranziției de la o etapă la alta. 2. *stare* - când vorbesc despre adaptare ca stare, înseamnă gradul de adaptare – dezadaptare a individului în acest moment. 3. *proprietate, calitate* - proprietatea este înțeleasă ca adaptabilitate, ca o caracteristică a unui individ: aici pot fi luate în considerare caracteristicile adaptive ale unei personalități, strategiile adaptative de comportament etc. Adaptarea psihosocială se distinge în mod tradițional printre alte tipuri de adaptare bazate pe localizarea mediului cu care interacționează individul. Caracteristicile mediului determină posibilitățile și natura interacțiunii, limitează formele de adaptare și stabilesc criteriile pentru succesul acestui proces [11, p. 9].

G. M. Andreeva (2001) consideră adaptarea psihosocială ca fiind interacțiunea individului și a mediului social, ceea ce duce la o relație adecvată între scopurile și valorile individului și ale grupului. Adaptarea, în opinia autoarei, are loc atunci când mediul social contribuie la realizarea nevoilor și aspirațiilor individului, servește la dezvăluirea individualității sale. Autorii Berezin, Nalceadjan (1988) subliniază că în înțelegerea fenomenului dat, locul central aparține ideii de implementare constantă a procesului de adaptare în prezența unor schimbări semnificative în sistemul „individ-mediul”, ceea ce ne permite să considerăm adaptarea ca un proces ciclic care asigură corespunderea activității psihice și comportamentului unei persoane cu cerințele mediului [apud 9, p. 7].

Analiza complexă a cercetărilor realizate ne-a convins de alegerea diferită a strategiilor de investigare, precum și a componentelor adaptării psihosociale. Cunoaștem că procesul de adaptare poate continua în diferite moduri, în funcție de condițiile de mediu care diferă în ceea ce privește evidențierea acestor doi parametri precum intensitatea modificărilor de mediu și frecvența acestora, iar în acest context, se distinge adaptarea la condiții extreme; la condițiile schimbate deja; la condiții permanente; la schimbarea condițiilor. Totodată evidențiem că în definirea conceptului sunt autori care vorbesc despre adaptarea psihosocială ca un tot întreg, ceea ce denotă că caracteristicile acesteia sunt complexe și îmbină în sine necesitatea de a corespunde cerințelor societății ținând cont de propriile trebuințe și orientări valorice. Autorii remarcă faptul că, în funcție de proprietățile psihologice individuale ale personalității, procesul de adaptare poate continua fie într-o formă activă cu scop, fie într-o formă pasiv-adaptativă.

Pornind de la analiza interpretativă a definițiilor existente cu referire la conceptul de adaptare psihosocială considerăm relevantă definiția conform căreia adaptarea psihosocială este un proces de interacțiune dintre individ și mediu care presupune schimbarea orientărilor valorice individuale în funcție de valorile sociale; presupune implicarea factorilor reglatori în determinarea unui sistem de valori individuale care contribuie la dezvoltarea potențialului adaptativ al personalității; presupune acomodarea la condițiile noi ale vieții în funcție de orientările valorice pentru o activitate eficientă. Considerăm că procesul de adaptare psihosocială al personalității adolescentului, în situații noi, este influențat de următoarele dimensiuni psihologice: orientări valorice, extraversiune / introversiune, neurotizism, încredere în sine, curaj social, inițierea contactelor sociale, inteligență emoțională, locul controlului subiectiv, afirmarea de sine, motivare pentru succes, optimism, sociabilitate, voință, stima de sine, orientările sensului vieții [6, p. 232].

Analiza literaturii de specialitate a permis să concluzionăm că problema valorilor, a orientărilor valorice este multilateral cercetată în diferite ramuri ale științei. Un număr imens de cercetări propun diferite delimitări sociale ale sistemului de valori, ale componentelor valorilor, ale principiilor de organizare și funcționare, tipologiei, criteriilor de influență, modelelor de

sistematizări. De altfel, deosebit de valoroase sunt datele științifice cu privire la componența axiologică a structurii personalității.

În concepțiile autorului M. Rokeach, o proprietate importantă a valorilor este faptul că acestea sunt orientări în activitățile și comportamentul oamenilor [12]. C. Kluckhohn, C. Morris, E. Spranger definesc orientările valorice în calitate de concepte subiective ale valorilor propriu zise, o categorie de atitudini sau interese care ocupă o poziție relativ înaltă în structura ierarhică a reglementării activității personalității [apud 6]. În concepțiile autoarei J. V. Gorkaia, orientările valorice sunt cele mai generalizate și ierarhizate relații ale individului cu valorile acelei culturi în care s-a format această personalitate; - un sistem structurat, generalizat format din reprezentări valorice, care exprimă atitudinea subiectivă a personalității față de condițiile obiective ale vieții [10].

Autorii subliniază că menirea valorilor umane rezidă în asigurarea unui ansamblu de standarde pentru a direcționa eforturile noastre în satisfacerea necesităților și, pe cât este posibil, de a ne amplifica autoestimarea, adică a ne face autoimaginea percepută de noi și de alții corespunzătoare definițiilor, social și instituțional originale, ale moralității și competenței. Actualmente se resimte o criză în problema valorilor care este determinată de lipsa unor repere axiologice și a unei finalități clare a educației [5; 6].

Luând în considerație dimensiunile prezentate vom menționa că este relevantă definiția elaborată conform căreia orientările valorice reprezintă cea mai importantă componentă a structurii personalității care include experiența de viață acumulată pe parcursul dezvoltării sale, determină comportamentul și atitudinea față de lumea înconjurătoare precum orientarea scopurilor de autoperfecționare pentru (facilitarea adaptării psihosociale) adaptarea psihosocială optimă a individului [6, p. 231].

Dimensiunile prezentate cu privire la orientările valorice și adaptarea psihosocială a personalității reliefează interesul cercetătorilor față de această problemă care este influențată de diverse provocări societale contemporane.

3. Cercetare practică

În lucrarea dată este prezentată o secvență din cercetarea realizată pe parcursul anilor 2018 – 2020, la subiectul impactului orientărilor valorice asupra adaptării psihosociale la vârsta adolescenței. La studiu au participat 2029 de adolescenți cu vârste cuprinse între 14 și 25 de ani, dintre care 753 sunt de gen masculin (37,1%) și 1276 sunt de gen feminin (62,9%).

În cadrul cercetării au fost utilizate următoarele instrumente psihometrice: 1. Ancheta psihosocială; 2. Testul orientărilor valorice (M. Rokeach - în abordarea autorului Leontiev, 1992 - variantă adaptată); 3. Chestionarul de diagnosticare a adaptării psihosociale (C. Rogers și R. Dymond); 4. Chestionarul de Personalitate Eysenck; 5. Metoda de studiere a încrederii în sine (V.G. Romek); 6. Testul pentru determinarea valorilor (M. C. Ianitskii); 7. Scala *Inteligenței Emoționale* (Schutte, Malouff *et. al.*); 8. Testul *Adaptabilitate / flexibilitate* (A. Chelcea); 9. Chestionarul *Locus control* (T. Pettijohn); 10. Scala afirmării de sine (C. Cungi și M. Rey); 11. Testul *Motivarea pentru succes/frică de eșec* (A. Rean); 12. Chestionarul *Cât de optimist sunteți?* (N. Mitrofan, L. Mitrofan); 13. Chestionarul *Sunteți o persoană sociabilă?* (C. Tocan, I. Dumitriu); 14. Chestionarul *Autoaprecierea voinței* (E. B. Rudensky); 15. Chestionarul *Stima de sine* (M. Rosenberg); 16. Testul *Orientarea sensului vieții* (A. Leontiev); 17. Chestionarul *Autoaprecierea adaptabilității psihologice* (N. P. Fetiskin); 18. Chestionarul *Autoaprecierea adaptabilității emoționale* (N. P. Fetiskin); 19. Chestionarul *Independență / influențabilitate* (S. Lecker) [7].

În continuare vom prezenta câteva secvențe cu referire la relația dintre orientările valorice și adaptarea psihosocială la vârsta adolescenței și anume pe dimensiunea influenței orientărilor valorice asupra adaptării psihosociale.

În contextul dat menționăm că au fost obținute diferite niveluri pentru metodele aplicate adolescenților, iar *Testul orientărilor valorice* (M. Rokeach, în abordarea autorului Leontiev, 1992 -

variantă adaptată) a permis identificarea ierarhiilor pentru valorile terminale și valorile instrumentale în funcție de punctajul acumulat pentru fiecare valoare. Subliniem că pentru adolescenții cu nivel înalt înalt al adaptării psihosociale prioritare sunt *valori terminale* precum sănătate, viață familială fericită, înțelepciunea vieții, dragoste, încredere în sine, viață activă, iar dintre *valorile instrumentale* prioritare sunt valorile educație, studii, responsabilitate, independență, curaj în susținerea opiniei proprii, a convingerilor, autocontrol.

Scopul *Chestionarului de diagnosticare a adaptării psihosociale* - elaborat de C. Rogers și R. Dymond este diagnosticarea complexă a manifestărilor psihologice care însoțesc procesul de adaptare socială și a *indicatorilor săi integrali* care sunt: 1. adaptarea, 2. acceptarea altora, 3. locul controlului, 4. acceptarea de sine, 5. confortul emoțional și 6. tendințele de dominare. Evidențiem că pentru primul indice general – adaptare psihosocială - dintre subiecții chestionați 53,9% prezintă nivel înalt de adaptare psihosocială; 45,1% dintre adolescenți prezintă nivel mediu de adaptare psihosocială, iar nivel scăzut de adaptare psihosocială - este caracteristic pentru 0,9% de subiecți, din întreg eșantionul. Pentru indicele general - *acceptarea de sine* nivel înalt prezintă 55,4% dintre adolescenți, nivel mediu – 41,9 %, iar nivel scăzut 2,6 % de adolescenți din întreg eșantionul. Rezultatele prezentate ne reliefează pentru *acceptarea celorlalți* următorii indici: nivel înalt prezintă 68,2% dintre adolescenți, nivel mediu – 31,4 %, iar nivel scăzut 0,4 % dintre adolescenți. Nivel înalt pentru factorul *confort emoțional* prezintă 88,7 % dintre adolescenți, nivel mediu – 10,9 %, iar nivel scăzut doar 0,4 % de adolescenți. Rezultatele prezentate pentru indicele general *internalitate* denotă că 9,4 % dintre adolescenți prezintă nivel înalt; 89,0 % prezintă nivel mediu, iar 1,6 % dintre subiecții chestionați prezintă nivel scăzut. Pentru factorul *tendințe de dominare* nivel înalt prezintă 16,5 % dintre adolescenți, nivel mediu – 55,9 %, iar nivel scăzut 16,5 % de adolescenți.

Conform ipotezei cercetării realizate adaptarea psihosocială a adolescenților este influențată de factorii psihosociale precum și de orientările valorice terminale și instrumentale. Există un număr mare de variabile cu o anumită influență asupra adaptării psihosociale a adolescenților, dar unele dintre aceste variabile sunt mai importante decât celelalte, astfel încât este utilă identificarea acelor variabile pentru o mai bună înțelegere a factorilor care pot conduce la creșterea sau descreșterea adaptării psihosociale.

În cercetarea realizată am fost interesați să verificăm dacă există o corelație dintre orientările valorice terminale și adaptarea psihosocială (indice general). În cazul nostru, dintre cele patru tipuri de coeficienți de corelație, am aplicat *Coeficientul de corelație Spearman p* (condiție de aplicare: o variabilă este cantitativă și alta este ordinală). Cunoaștem că scopul acestor tehnici este verificarea legăturii, a relației dintre două variabile, eventual controlând efectul unor variabile ce pot afecta relația dintre cele două supuse analizei [8]. Totodată menționăm că pentru interpretarea mărimii efectului sunt luate în considerație valorile de referință stabilite de Cohen.

4. Rezultate și interpretări

Analizăm existența unei corelații între ierarhizarea orientările valorice terminale de către adolescenți de la 1 la 18 (1= pe primul loc; 18 = pe ultimul loc - pentru valorile terminale: *viața activă, înțelepciunea vieții, sănătate, muncă interesantă, frumusețea naturii și a artei, dragoste, bunăstare materială, prieteni buni și fideli, apreciere socială, cunoaștere, viață productivă, dezvoltare continuă, distracții, libertate, viață familială fericită, fericirea altora, creație, încredere în sine*) în ceea ce privește orientările valorice terminale și adaptarea psihosocială (indice general). Analizând rezultatele prelucrării statistice conchidem că există o corelație negativă semnificativă dintre *adaptarea psihosocială* și evaluarea valorilor terminale *sănătate*, $\rho(2029) = -0,120^{**}$; $p = 0,001$; *cunoaștere*, $\rho(2029) = -0,048^*$; $p = 0,030$; *dezvoltare continuă*, $\rho(2029) = -0,118^{**}$; $p = 0,001$; *viață familială fericită*, $\rho(2029) = -0,052^*$; $p = 0,019$; *încredere în sine* $\rho(2029) = -0,064^{**}$; $p = 0,004$; ceea ce înseamnă că adolescenții care au un nivel al *adaptării psihosociale* ridicat au scoruri scăzute, fiind apreciate cu punctajul 1, 2, 3, la variabilele *sănătate; cunoaștere; dezvoltare continuă; viață familială fericită; încredere în sine* (aceste valori fiind pe primele locuri

în ierarhie) și invers. Amintim că un scor scăzut la variabila *sănătate* înseamnă valoare terminală prioritară (primele locuri în ierarhia orientărilor valorice). Așadar adolescenții care apreciază valorile *sănătate; cunoaștere; dezvoltare continuă; viață familială fericită; încredere în sine* înalt în ierarhie (locuri 1, 2, 3 din ierarhie) au o adaptare psihosocială (indice general) înaltă și invers.

În continuare, analizând rezultatele prelucrării statistice evidențiem că există o corelație pozitivă semnificativă dintre *adaptarea psihosocială* (indice general) și evaluarea valorilor terminale *frumusețea naturii și a artei*, ρ (2029) = 0,152**; $p=0,001$; *distracții*, ρ (2029) = 0,126**; $p=0,001$; *fericirea altora*, ρ (2029) = 0,082**; $p=0,001$; *creație*, ρ (2029) = 0,047*; $p=0,036$ - ceea ce înseamnă că adolescenții care au un nivel al *adaptării psihosociale* (indice general) ridicat au scoruri înalte (pe ultimele locuri în ierarhie) la variabilele *viața activă; frumusețea naturii și a artei; distracții; fericirea altora; creație* - și invers. Și în acest caz ne amintim că un scor înalt la variabilele menționate (*viața activă; frumusețea naturii și a artei; distracții; fericirea altora; creație*) înseamnă valoare terminală respinsă, neprioritară (ultimele locuri în ierarhie). Așadar adolescenții care apreciază valorile *viața activă; frumusețea naturii și a artei; distracții; fericirea altora; creație* înalt (pe ultimele locuri în ierarhie) au o adaptabilitate psihosocială înaltă și invers. Menționăm că nu au fost obținute corelații statistice dintre adaptarea psihosocială și orientările valorice terminale: *viața activă, înțelepciunea vieții, muncă interesantă, dragoste, bunăstare materială, prieteni buni și fideli, apreciere socială, viață productivă, libertate*.

În această ordine de idei în cercetarea realizată am fost interesați să verificăm dacă există o corelație dintre adaptarea psihosocială (indice general) și orientările valorice instrumentale. Și în acest caz am aplicat *Coeficientul de corelație Spearman p_r* cu scopul de a verifica legătura dintre variabile.

Analizăm existența unei corelații între ierarhizarea orientările valorice instrumentale de către adolescenți de la 1 la 18 (1= pe primul loc; 18 = pe ultimul loc - pentru valorile instrumentale: *acuratețe, educație, exigențe înalte, energie de viață, executivitate, independență, intransigență față de sine și alții, studii, responsabilitate, raționalism, autocontrol, curaj în susținerea opiniei proprii și a convingerilor, voință, toleranță, viziuni largi, onestitate, eficacitate în activitate, delicatețe*) în ceea ce privește orientările valorice instrumentale și adaptarea psihosocială (indice general).

Analizând rezultatele prelucrării statistice determinăm că există o corelație negativă semnificativă dintre *adaptarea psihosocială* și evaluarea valorilor instrumentale *studii*, ρ (2029) = - 0,108**; $p = 0,001$; *responsabilitate*, ρ (2029) = - 0,075**; $p = 0,001$; *autocontrol*, ρ (2029) = - 0,064**; $p = 0,004$; *curaj și opinii proprii*, ρ (2029) = - 0,069**; $p = 0,002$; *eficacitate în activitate*, ρ (2029) = - 0,064**; $p=0,004$; ceea ce înseamnă că adolescenții care au un nivel al *adaptării psihosociale* (indice general) ridicat / înalt au scoruri scăzute la variabila *studii; responsabilitate; autocontrol; curaj și opinii proprii; eficacitate în activitate* - și invers. Amintim că un scor scăzut la variabila *studii; responsabilitate; autocontrol; curaj și opinii proprii; eficacitate în activitate* înseamnă valoare instrumentală prioritară (primele locuri). Așadar adolescenții care apreciază valorile *studii; responsabilitate; autocontrol; curaj și opinii proprii; eficacitate în activitate* înalt (pe primele locuri în ierarhie) au o adaptare psihosocială (indice general) înaltă și invers.

În continuare, analizând rezultatele prelucrării statistice determinăm că există o corelație pozitivă semnificativă dintre *adaptarea psihosocială* (indice general) și evaluarea valorilor instrumentale *acuratețe*, ρ (2029) = 0,109**; $p=0,001$; *exigențe înalte*, ρ (2029) = 0,051*; $p=0,022$; *intransigență față de sine și alții*, ρ (2029) = 0,138**; $p=0,001$; *delicatețe*, ρ (2029) = 0,099**; $p=0,001$ - ceea ce înseamnă că adolescenții care au un nivel al *adaptării psihosociale* ridicat au scoruri înalte (de ex. locurile 16, 17, 18 în ierarhie) la variabilele *acuratețe; exigențe înalte; intransigență față de sine și alții; delicatețe* - și invers. Și în acest caz ne amintim că un scor înalt la variabilele menționate (*acuratețe; exigențe înalte; intransigență față de sine și alții; delicatețe*) înseamnă valori instrumentale neprioritare (situate pe ultimele locuri în ierarhie). Așadar adolescenții care nu apreciază valorile *acuratețe; exigențe înalte; intransigență față de sine și alții; delicatețe*, acestea fiind pe ultimele locuri în ierarhie, au o adaptare psihosocială (indice general) înaltă și invers. În concluzie subliniem că nu au fost obținute corelații statistice dintre

adaptarea psihosocială și orientările valorice instrumentale: educație, energie de viață, executivitate, independență, raționalism, voință, toleranță, viziuni largi, onestitate.

În continuare vom prezenta detalii cu referire la aplicarea ecuației de predicție care este numită metoda regresiei liniare și care este utilă în verificarea unor modele predictive sau explicative în cercetare [1; 8]. Astfel, pentru cercetarea noastră este important să analizăm dacă orientările valorice ale adolescenților influențează adaptarea psihosocială. Respectiv, în acest caz, în calitate de variabilă independentă sunt orientările valorice. Tabelul 1 oferă primele informații asupra eficienței modelului de regresie aplicat.

Tabelul 1. Modelul de regresie liniară – valori terminale

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics	
					R Square Change	F Change
1	0,285 ^a	0,081	0,073	24,90641	0,081	9,881

În coloana a doua din tabelul 1 este prezentat coeficientul de corelație Pearson dintre variabila dependentă și variabila independentă și este notat prin R (este cunoscut și ca R multiplu sau coeficient de corelație multiplă, în cazul în care modelul conține mai mult de o variabilă independentă – conform modelului nostru). În interpretarea mărimii efectului ne vom ajuta de unele valori de referință stabilite de Cohen (1988) [8]. Cum $R = 0,285$ rezultă că între cele două variabile, orientările valorice terminale și adaptarea psihosocială, există o corelație cu mărimea efectului slabă. Evident, predicția este cu atât mai bună cu cât R este mai ridicat. Coeficientul R ne spune cât de bine se grupează datele noastre în jurul liniei de regresie. Dacă datele sunt îndepărtate față de linia de regresie, atunci predicția nu este prea bună, iar valoarea lui R va fi scăzută.

Coeficientul de determinare R^2 (*R Square*) = 0,081, ceea ce înseamnă că 8,1% din varianța variabilei dependente, poate fi explicată de varianța variabilei independente. În concluzie subliniem că, în cazul nostru, putem spune că 8,1% din varianța adaptării psihosociale a adolescenților poate fi explicată de orientările valorice terminale sau că orientările valorice terminale a adolescenților influențează în proporție de 8,1% adaptarea psihosocială a adolescenților.

Coeficientul R^2 este de obicei mai mare comparativ cu coeficientul R^2 ajustat (*Adjusted R Square*), fiind influențat de variabilele independente supuse analizei (în regresia multiplă) și volumul eșantionului, are în vedere cea mai bună linie de regresie obținută pe baza rezultatelor din eșantion. Cum și pe noi ne interesează generalizarea rezultatelor asupra populației, R^2 ajustat este un estimator mult mai bun. Respectiv, în cazul nostru, R^2 ajustat = 0,073, diferența fiind minimă, comparativ cu R^2 . În cazul dat vom spune că, în general, orientările valorice terminale influențează în proporție de 7,3% adaptarea psihosocială a adolescenților.

Testul F din tabelul ANOVA obținut verifică dacă linia de regresie este semnificativ diferită de 0, adică dacă predicția pe care o facem este mai bună decât cea bazată pe șansă, pe întâmplare. Conform rezultatelor $F = 9,881$ este semnificativ ($p < 0,001$), rezultă că este foarte puțin probabil ca rezultatele noastre să apară într-o eroare de eșantionare.

Cu referire la impactul orientărilor valorice instrumentale, conform rezultatelor obținute, conchidem că coeficientul de determinare R^2 (*R Square*) = 0,069, ceea ce înseamnă că 6,9% din varianța variabilei dependente, poate fi explicată de varianța variabilei independente. Și în acest caz subliniem că, 6,9% din varianța adaptării psihosociale a adolescenților poate fi explicată de orientările valorice instrumentale sau că orientările valorice instrumentale ale adolescenților influențează în proporție de 6,9% adaptarea psihosocială a adolescenților. Cum $R = 0,262$ rezultă că între cele două variabile, orientările valorice instrumentale și adaptarea psihosocială, există o corelație slabă.

Similar situației descrise anterior vom evidenția că pentru generalizarea rezultatelor asupra populației, $R^2_{ajustat}$ care este un estimator mult mai bun, în cazul orientărilor valorice instrumentale, $R^2_{ajustat} = 0,061$, diferența fiind minimă, comparativ cu R^2 .

În cazul dat vom spune că, în general, orientările valorice instrumentale influențează în proporție de 6,1% adaptarea psihosocială a adolescenților. Sumarizând rezultatele prezentate subliniem că orientările valorice denotă un impact cu mărimea efectului slabă asupra adaptării psihosociale a adolescenților.

5. Concluzii

În concluzie menționăm că analiza literaturii de specialitate a permis să evidențiem că mai mulți autori consideră adaptarea psihosocială ca fiind interacțiunea individului și a mediului social, ceea ce duce la o relație adecvată între scopurile și valorile individului și ale grupului. Cercetarea factorilor reglatori ai adaptării psihosociale cu focalizare pe tânăra generație sugerează unele idei de modernizare în plan educațional, valorico-atitudinal și comportamental. Aceste dimensiuni contribuie eficient la procesul de adaptare psihosocială a personalității vizând și dimensiunea de autorealizare. De altfel, datele prezentate au permis să determinăm diverse corelații semnificative dintre adaptarea psihosocială și orientările valorice terminale și instrumentale. În conformitate cu rezultatele obținute orientările valorice terminale și instrumentale denotă impact asupra adaptării psihosociale a adolescenților doar că acest impact este cu mărimea efectului slabă. Totodată cercetarea realizată oferă oportunitatea de a elabora un model explicativ al relației orientărilor valorice cu adaptarea psihosocială la vârsta adolescenței.

Bibliografie

1. Clocotici, V.; Stan, A. *Statistică aplicată în psihologie*. Iași: Polirom, 2001, 291 p.
2. Cristea, D. *Tratat de psihologie socială*. București: Editura Trei, 2015. 1027 p.
3. Guțu, Vl.; Bucun, N. et. al. Concepția Educației în Republica Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria: *Științe ale Educației (Pedagogie, Psihologie)*, USM, nr. 5 (25), 2009, p. 5-16. ISSN 1857-2103.
4. Neculau, A. *Psihologie socială: aspecte contemporane*. Iași: Polirom, 1996, 485 p.
5. Paladi, O. *Conștiința de sine și sistemul de valori ale adolescentului*. Chișinău: Print-Caro, 2013. 223 p. ISBN 978-9975-48-061-1.
6. Paladi, O. *Orientările valorice și adaptarea psihosocială la vârsta adolescenței: abordări teoretice*. Monografie; coordonator științific: N. Bucun; Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației. Chișinău: Print-Caro SRL, 2021. 261 p. ISBN 978-9975-48-190-8.
7. Paladi, O. Profilul personalității adolescentului din perspectiva orientărilor valorice. În: *Revista de Psihologie a Academiei Române*, București, nr. 4, 2021. p. 102-106. Cod CNCIS: 579, Categoria B+, ISSN 0034-8759; eISSN 2344-4665.
8. Popa, N.-L.; Antonesei, L.; Labăr A.-V. *Ghid pentru cercetarea educației. Un „abecedar” pentru studenți, masteranzi, profesori*. Iași: Polirom, 2009. 189 p. ISBN 978-973-46-1279-6.
9. Achimenco, A.C. Conceptul de adaptare, criteriile și mecanismele procesului de adaptabilitate. În: *Adaptarea personalității în lumea modernă*. Saratov: «Nauca», 2011. Nr. 3. 110 p.: ISBN 978-5-9999-0811-7.
10. Goricaia, J.V. *Psihologia valorilor*. Samara: Ed. «Universitatea din Samara», 2014. 92 p.
11. Melnicova N.N. *Adaptarea psihosocială: Indicații metodice*. Celeabinsc: Ed. IuUrGu, 2002. 34 p.
12. Rokeach, M. *Introduction in: Understanding Human Value. Individual and Societal*. New York: The Free Press, 1979.